

POKLAD KOZÁKOVSKÝ

Sem, k padlé borovici ukryté v neproniknutelné spleti křovin a větví, doléhal vzdálený ruch z venkovských obydlí ozvěnou jarního vzduchu večerního. Tajemné místo bylo jako stvořené pro schůzku. Nebylo tedy nic divného, že si jej pro sebe vyhlédli Johanka a Martin. Scházeli se tak na zapřenou již nějaký čas, našli v sobě zalíbení. Ne tak rodiče. Ti by jim jistě bránili. Johanka byla dcerou tatobitského rychtáře Dejmla, který si přece jen trochu majetku zahospodařil a tvářil se, že je trochu výš než ostatní sousedé. A k těm patřili rodiče Martinovi. Patřila jim chalupa, a to díky strýci z matčiny strany. Vejdělku tady pod horou Kozákov bylo poskrovnu, a tak se spíše živily sny o drahých kamenech, kterých prý bylo kdysi v Kozákově plno. Práva kutacího však využil panovník a leccos ze vzácného kamení snad do svých hradů odvezl. Však si na to prý i cizince až zdaleka pozval.

Jedním z nich měl být i Martinův děd. Johanka si jej pamatovala už jen matně jako člověka velmi zvláštního, kterému mnoho nerozuměla. Mluvil divným jazykem, když byl rozčilen, ale oči, ty měl uhrančivé, a Johanka a ostatní děti se ho bály. Prý pocházel z dalekých krajin a Martin po něm zdědil oči i jistou zádumčivost. Také lásku k roztodivným kamenům, kterých se tady na úpatí hory povalovalo nemalé množství. Nejvíce snad na jejich políčku za humny. Co se jich Johanka s matkou nasbíraly, aby se drobet živobytní urodilo. S některými kamínky pak Johanka za Martinem zaskočila a jejich blýskavý odlesk ji do srdce zasáhl. S Martinem to bylo jinak. S tím, jak jejich náklonnost skončí, si hlavu nedělali. Bylo to tak neznámé a krásné a tolik toho bylo k objevování! Martina Johančiny oči na čas odvedly i od jeho velké lásky ke kamenům. Jejich prostřednictvím u něho sílil vřelý vztah ke kraji, který byl místem jeho zrození a kam patřil jeho rod.

Do podvečerního ticha zaznělo lehounké cinknutí a pak znovu a znovu. Martin uchopil Johanku za ruku a prudce ji stáhl do houštiny. Z úst se jí už už dral výkřik, ale Martinova dlaň jej v ústech zarazila. Vzápětí se kolem jejich úkrytu přehnal několik jezdců. Spěchali a nerozhlíželi se kolem. Měli své poslání od panstva ze Skály. Nic moc by neviděli, protože se soumrak již připlížil až sem k borovici. Ve chvíli, kdy se Johanka vzpamatovávala z leknutí a Martinovu dlaň vystřídala jeho ústa, bušil již vedoucí jezdec na vrata tatobitské rychty. A zhurta. Na dvoře se vzápětí vynořil rychtář Dejml s mrzutým výrazem a nevrle cosi bručel o nezvaných hostech. Jak však spatřil na jezdcích barvy panstva ze Skály, vykouzli na tváři výraz radostného překvapení. V očích se však skrývala obava i strach. Ne vždy odtamtud přicházely radostné zprávy. Spíše naopak. Také dnes nečekal Dejml nic příjemného. Leccos ze zámku již proniklo i sem. Prý bude panstvo přistavovat zámek a kdesi cosi. Na polích je vlastní práce a roboty není také málo. Z čeho má být člověk živ? A rychtář, ten to všechno odnese. U lidí je špatný a u panstva jakbysmet. Je to jako uprostřed ohně. Nikomu se Dejml nezavděčí. Za toho mudrování otevíral bránu. Aniž slezl z koně, promluvil vedoucí jezdec zkrátka: „Rychtáři, zítra deset chlapů na zámek a také povoz!“ „Teď, v čase kdy je tolik práce na polích?“ dovolil si Dejml odporovat. „Jo, tak. A jestli se ti to nelíbí... Však víš...“ Dejml dobře věděl, jak se umí panstvo zachovat ke svým poddaným, když se vzeprou. A vůbec o to nestál. „Dobře, dobře, vyřídím vše, jak nutno,“ odpověděl Dejml rychle. „No, vždyť víme, že je na tebe spolehnutí, a panstvo se tobě také leccos připomene,“ blahosklonně zaznělo z koňského hřbetu. A už se dusot koní ztrácel směrem na Jichostřeby. Tam budou také nahánět. „Sakramentský život,“ povzdech si rychtář, ohlédl se a rychle se pokřížoval. Nebylo radno zlobit ani toho nejvyššího. To rychtář dobře věděl a vydal se do krčmy zařídit potřebné a trochu tu zlobu spláchnout.

Martin se vracel a v krčmě vrcholilo rozjitzení sousedů. Nebylo divu. Jaro bylo v plném rozpuku, a pokud chudá políčka nedostanou potřebnou péči, zima se přihlásí do prázdných

sýpek a stodol. A kdo lidem co dá? Panstvo bude stavět a na čas se ohlížet nebude. Políčka jsou jedinou obživou. To k Martinovi doléhalo pod okny krčmy. Rotrpčen se vzdaloval i se svými myšlenkami, které také nebyly nikterak pěkné. Věděl, že rychtář Dejml těžko dá svou dceru do ubohé chalupy. Matka Vavříková, Martinova maminka, jej také nepřivítala nikterak vlídně: „To je dost, že už jdeš z těch svých toulek. Stejně darmo to tvé nadbíhání Dejmlově Johance. Jen čas utrácíš, a až se to na rychtě dozvedí, rámusu bude, lepší ani nepomyslet.“ Martin raději nic neodpověděl a rychle se odebral na své skromné lože. Už v polospánku slyšel otce Adama po jeho návratu z krčmy. Pěkného to nebylo nic.

Den nazítří proběhl jako ostatní. Jen vesnice byla nějak ztichlá a ve vzduchu bylo cítit rozjitření, nepochopení a napětí spolu se strachem o živobytí. Jako obvykle Martin na svých podvečerních toulkách hledal vzácné kameny. Mlčenlivá hora Kozákov však své poklady skrývala. Dnes k ní Martin nezamířil a raději obhlížel políčka za humny. Již nějaký čas jej přitahovaly kameny v dolíku vedle jejich políčka. Byla to taková prohlubeň kamenitá, která nebyla k ničemu. Akorát tak na hraní. Odtamtud však často Martin s ostatní mládeží obhlížel tmavou stráň nad obcí. Holý kopec zvaný Slavka se zvedal kousek za humny. To jméno si asi kopec vysloužil za ty nemnohé slavnosti, které se na něm odehrávaly. Byl však z něj nádherný pohled do kraje, k hradu Troskám a na Skály, kde sídlilo panstvo, které častokrát své poddané zarmoutilo. Martin si chvíli hrál s kameny a pak je srovnal dokola, do hezké hradby. Teď už jen uprostřed zatopit. Maně pomyslel i na zámek, který se vypínal za lesem. Rozběhl se nasbírat dřevo. Za chvíli se do soumraku roztřepal ohýnek, který brzy olizoval mourovaté kameny hradeb. V plamenech se Martinovi míhala i spanilá tvář Johanky Dejmlové.

„Copak tady tropíš, chlapče?“ ozvalo za ním ze tmy. Martin sebou trhl, polekaně se ohlédl a hned se zklidnil. Byl to starý Pekař, Jakub řečený. Toho Martin rád uviděl. Mnoho pamatoval a uměl vyprávět o starých časech, a pověstí co znal. „Nic se nelekej, Martine. Já jsem jen viděl oheň, a to víš, všelijaká sebranka se tady kolikrát potuluje. Ještě ti aby nám tu škodili. Snad stačí ti ze Skály. Nemáme to lehké, ale ono bude líp. Vidíš, tamhle u Tejna se také snaží.“ Martin se zamračil: „No jo, strýčku Jakube, ale tam v Rovensku je přece lépe a lidi tam jsou svobodnější.“ „Ne všichni, Martine. Jen někteří. A ty se také musíš snažit a ne jen pro sebe. Víš, vždy je potřeba pomoci i těm ostatním. Někdo řekne, že se touláš, ale já vím, co tě žene. Hledáš něco, co by nám i tobě pomohlo. Je to těžké. Nejhorší však je, Martine, nedělat nic.“ S tím se starý Pekař odbelhal zpátky do tmy. Martin nechal oheň dohořet. Uhlíky svítily do tmy a jiskřily na stěnách mourovatých kamenů. Při cestě domů si Martin vzpomněl, že zítra zas přijde Johanka k borovici, a tma se hned radostně prosvětliła.

Zato doma jej nečekali nijak radostně. Udřený otec Adam se vrátil ze zámku a pěkného nic nepřinesl ani nepověděl. Jen starost a dřina. „Kde jsi se zase toulal?“ spustila Vavříková. „V rokličce u našeho jsem byl,“ řekl Martin jen tak napůl úst. Otce mu bylo líto. Viděl i tu beznaděj v jeho obličejí. A tak jen, aby jej převedl jinam, pronesl: „Otče, čím je ta prohlubeň s kamením vedle našeho políčka?“ „Čím by byla, naše. Náš dědek ji tenkrát od Dejmla koupil. Skoro zadarmo, protože se mu Dejml ještě v krčmě smál, že jsou ty kameny dobrý akorát tak na hrob. A náš dědek se tenkrát tak nějak divně usmíval, že se jako uvidí. No, a tak se vidělo. Dejml měl pravdu. Na nic to nebylo a náš dědek pak začal polehávat a krátce nato umřel. Ani to kamení jsme mu na hrob nedali. Kdo by se s tím tahal. Je jiné práce, co vyžaduje dřinu,“ řekl Adam mezi sousty skromné polévky.

Tahle slova dlouho ležela Martinovi v hlavě. Věděl, že dědek, jak mu tady všichni říkali, nedělal nic nadarmo. Ráno bylo pošmourné. Krápalo, když šel Martin k políčku. Potkal Johanku a jen krátce, aby jej z rychty neviděli, s ní prohodil několik slov. „Z toho tvého ohýnku se ještě, Martine, kouří, podívej!“ ukázala Johanka tím směrem. „Jak by se mohlo kouřit? Vždyť jsem odcházel a ohýnek dohořel,“ odvětil Martin a pohlédl tím směrem. Opravdu -- od prohlubně stoupal bílý kouř. Rozběhl se k ohýnku. Neviděl však žádné plameny. Jen kameny kouřily. To ještě Martin neviděl. Z pošmourné oblohy se však spustil vydatnější déšť a teď přišlo další překvapení. Kameny syčely a kouřily, až z nich šel strach. Martin bezděky ustoupil a s úžasem pozoroval ten přírodní zázrak. Věděl, kde už něco

podobného viděl. Bylo to jednou u Šimona Maláta na Týně. Byli tam tenkrát s otcem a dědem. Šimon Malát tam páčil vápno a otec tehdy pověděl, že tohle kdyby se našlo v Tatobitech, bylo by hej. A dědek se tenkrát jen tak šibalsky pousmál. Nyní se to všechno vysvětlilo. Všechno to tajemné dědkovo počínání dostalo smysl. On to věděl. Přišel ze světa a rozuměl leccemus, co místní neznali a pochopit neuměli. Martin zapomněl na Johanku a uháněl domů. Běžel radostně. Věděl, že nese dobrou novinu a zázračnou zprávu. S tím kouřícím kamenem přichází do obce i lepší život.

„Otče, otče,“ volal Martin již ode dveří. Ve světnici však bylo překvapivé ticho. Otec ležel na posteli s hluboce vystlanými polštáři pod hlavou. Měl ji celou ovázanou, i tak krev prosakovala. Matka naříkala u lože: „Podívej, Martine, jak tátu na zámku skoro zmrzačili. A to těmi kameny, co se za nimi pořád touláš.“ „Nech být, Bětko,“ ozval se otec Adam z lože chraptivě, „vždyť bude zase líp. Při práci se stane leccos.“ To už se Martin zklidnil a jedním dechem vše otci vypověděl. Otcova tvář se vyjasňovala a napřáhoval k Martinovi ruce. „Martine, ty jsi opravdu šikovný hoch. Tohle bude pro nás i naši obec požehnání. A Johanku ti Dejml dá a ještě vám požehná.“

A tak se také stalo. Vápno se nenašlo jen v rokličce u Vavříků, ale i na jiných místech v Tatobitech. Kozákov sice své poklady nevydal, ale pole v Tatobitech přinesla výnosnou obživu. Nebylo to jednoduché, protože vápno bylo i hluboko pod zemí, a tak i práce byla těžká. Když však Martin s Johankou vezli džbery vápna na stavbu školy do města Turnova, vzpomínali na věno dědka Vavříka, který ho Martinovi a obci zanechal.

Jeli pak ještě mnohokrát do Turnova, Jičína i Mladé Boleslavi. A kdo měl někdy v obci bílá záda, o tom sousedé říkali, že nese Tatobity na zádech. Takový tady mělo vápno význam. Byl to tenkrát opravdu poklad.

Velikonoce 13. dubna 2009